

GERÇEKÇİ BİR 2030 TÜRKİYE VİZYONU

Mehmet Öğütçü

YENİ DÜNYANIN GİZLİ ŞİFRELERİ

Siyaset, ekonomi, enerji, jeopolitika, insan sermayesi,
teknoloji, liderlik, gençler ve değerler...

DESTEK YAYINLARI: 1339

ARAŐTIRMA: 313

MEHMET ÖGÜTÇÜ / YENİ DÜNYANIN GİZLİ ŞİFRELERİ

Her hakkı saklıdır. Bu eserin aynen ya da özet olarak hiçbir bölümü, yayınevinin yazılı izni alınmadan kullanılamaz.

İmtiyaz Sahibi: Yelda Cumalıoğlu
Genel Yayın Yönetmeni: Ertürk Akşun
Yayın Koordinatörü: Özlem Esmergül
Editör: Devrim Yalkut
Kapak Tasarım: Işıl Ilgt Şimşek
Sayfa Düzeni: Cansu Poroy
Sosyal Medya-Grafik: Tuğçe Budak - Mesud Topal

Destek Yayınları: Eylül 2020

Yayıncı Sertifika No. 13226

ISBN 978-605-311-958-6

© Destek Yayınları
Abdi İpekçi Caddesi No. 31/5 Nişantaşı/İstanbul
Tel. (0) 212 252 22 42
Faks: (0) 212 252 22 43
www.destekdukkan.com
info@destekyayinlari.com
facebook.com/DestekYayinevi
twitter.com/destekyayinlari
instagram.com/destekyayinlari
www.destekmedyagrubu.com

Deniz Ofset – Nazlı Koçak
Sertifika No. 48625
Maltepe Mahallesi
Hastane Yolu Sokak No. 1/6
Zeytinburnu / İstanbul

GERÇEKÇİ BİR 2030 TÜRKİYE VİZYONU

Mehmet Öğütçü

YENİ DÜNYANIN GİZLİ ŞİFRELERİ

Siyaset, ekonomi, enerji, jeopolitika, insan sermayesi,
teknoloji, liderlik, gençler ve değerler...

İÇİNDEKİLER

YAZAR HAKKINDA	9
ÖNSÖZ	17
DÜNYA HARİTASINI TERSİNE ÇEVİRİRSEK NE OLUR?	29
1. “BÜYÜK OYUN” İÇİN HÂLÂ ERKEN Mİ?	33
Geçmişin Oyunları Nasıldı?	42
Dışlanan Güçler Yükseliyor.....	44
Milyarderler Kulübü.....	48
Stratejik Denge Boşlukları	50
“Yeni” Oyun Kurgusu.....	53
2. YENİ DÜNYA DÜZENİNE DOĞRU: NELER DEĞİŞİYOR?	62
Geçmiş Düzen Deneyimleri.....	66
Küreselleşme İkinci Aşamaya Geçiyor.....	70
Serbest Piyasa Modeline Devam mı?.....	77
Yeni Oyuncuların Şirketleri.....	82
Teknoloji Sıçraması	85
“Yurtta Yabancı Sermaye, Cihanda Yabancı Sermaye!”	90
“Gel” Deyince Gelmiyor	94
Yeni Ekonomi.....	96
Devlet-Dışı Aktörler Güçleniyor	100
Asyalı Değerler ve Güç	103

Otoriter Yönetimler Yükselişte	105
Tepe Roller Farklılaşıyor.....	107
3. JEOPOLİTİĞİN ÖNEMİ YENİDEN ARTIYOR	110
Ağırlık Merkezi Çok Değişti.....	113
“Kızıl Kapitalist” Kurtarıcı mı?	119
“Asya Yüzyılı”nda Hindistan	123
Asya’da Savaş Riski	126
Enerji Jeopolitiği Keskinleşiyor	134
Doğu Akdeniz’deki “Şer Cephesi”	137
Karadeniz Doğalgaz Keşfi “Eksen” Değiştirir mi?.....	149
Kafkasları Kaşımak.....	152
Yeni Jeopolitik Gerçekler.....	154
ABD-Çin Güç Dengesi Her Zamankinden Daha Önemli.....	160
4. KIRILGAN ENERJİ DENKLEMİ ALTÜST OLUYOR.....	169
Dünya Petrol Piyasalarında Yeni Dinamikler	177
Savaşın Kaybedeni Kim Olur?	182
Yoksa Rusya’nın Zayıflatılması Çabası mı?	183
Kâbus Senaryosu	185
Büyük Şirketlerin Nesli Tükeniyor.....	186
Geleneksel Enerjiler Geriliyor	191
Yenilenebilir Enerji Devrimi, Değişen Dengeler	194
Enerji 4.0’a Hazır mıyız?.....	204
Kurulu Kapasite Rekor Düzeyde Artıyor.....	206
Bundan Sonra Nereye?.....	207

5. SU, GIDA, LİTYUM VE

UZAY SAVAŞLARINA HAZIRLANIYOR MUYUZ?	211
Su Gerilimleri Çatışmaya Döner mi?	212
Gıda Güvenliği İhmale Gelmez	218
Lityum Savaşları Kızışıyor.....	222
Uzay Savaşları Ne Zaman Başlıyor?	224

6. ÇEYREK YÜZYIL SONRASININ

TARİHİ YAZILSAYDI	228
Nelerle mi Karşılaşacağız Görünür Gelecekte?	229
Gelecek Senaryoları Neden Önemli?.....	230
Nasıl Bir Alternatif Gelecek Senaryosu?	244
2030 Senaryo Çalışması	249

7. YENİ KÜRESEL DÜZENDE

TÜRKİYE'YE NASIL BİR KONUM?	253
Ekonomik Rekabet Gücümüz Artırılmalı	257
Üretim Ağırlıklı Kalkınma Modeli, Hangi Sektörler, Hangi Teknolojiler?	260
Bilgi ve İnovasyon Toplumuna Doğru Hızlanmalı.....	274
Enerjide Öncelikler Değişmeli	280
<i>Bölgesel Hub olabilir miyiz?</i>	288
<i>Yeni bir enerji vizyonu gerekiyor</i>	291
Gerçekçi Bir Bölgesel Güç Dış Politikasında Başarı	294
Batı İçinde Kalmak ya da Kalmamak	298
<i>Avrupa Birliği ile bambaşka bir ilişki modeli</i>	299
<i>ABD ile ilişkilerde yeni sayfa</i>	303

Rusya ile “Asimetrik” İlişkiler Düzeltilmeli	306
Çin ile İlişkiler Dosyası Yenilenmeli	310
Uzakdoğu ve Avrupa Arasında Kilit Ülke.....	320
Dünyevi İşlere Ruhani Çözümler	324
Şayet Cumhurbaşkanı Olsaydım.....	325
Kaliteli İnsan Sermayesi Yetiştirilmeli, Doğru Yerde Kullanılmalı.....	328
Liderler Saksıda Yetiştiriyor, Gençlere Yer Açmalı.....	334
Siyasette Köklü Reformlar ve Yeni Mimari Gecikmemeli.....	337
8. SON SÖZ	342

KİM, NE DEDİ?	357
----------------------------	------------

Barçın Yinanç | Prof. Dr. Meral S. Öztoprak | Atilla Yeşilada |
Prof. Dr. Hüseyin Bağcı | Dr. Yılmaz Argüden | Meriç Köyatası |
Uğur Ergün | Aydın Nurhan | Şevket Sürek | Cumhur Doğan |
Dr. Akkan Süver | Sıtkı Şükürer | Osman Ulagay | Murat Çolakoğlu |
Yüksel Karaca | Halil İbrahim Bayrakçı | Mehmet Aktaş |
Dr. Cemil Çakmaklı | Dr. Bahadır Kaleağası

YAZAR HAKKINDA

Sadece bugün için stratejik yönelimler geliştirmiyor, aynı zamanda geleceğimizi şekillendirecek gelişmeleri, dinamikleri şimdiden öngörebiliyor. Devletlere, şirketlere ayağı yere basan erken uyarı sinyalleri gönderiyor, tavsiyeler hazırlıyor.

Enerji, diplomasi ve yatırım üzerine dünyanın önde gelen otoritelerinden birisi. Sadece Türkiye’de değil Çin’den ABD’ye, Rusya’dan Suudi Arabistan’a kadar devletlerin, firmaların, düşünce kuruluşlarının aradığı bir beyin.

Başbakan danışmanı, diplomat, Uluslararası Enerji Ajansı ve OECD üst düzey yöneticisi, British Gas direktörü, Genel Energy, Invensys, Şişecam, Yaşar Holding, Saudi Crown Holding yönetim kurulu üyeliği görevlerinden geçti. Şimdi Global Resources Partnership, London Energy Club, Bosphorus Energy Club başkanlığını yürütüyor, International Energy Charter’ın özel temsilcisi aynı zamanda. Trinus Capital’in de yönetim kurulu üyesi. Merkezi Washington D.C.’deki Middle East Institute’un Uluslararası Danışma Kurulu başkanı.

Yurtdışında yayımlanmış yarım düzine kitabının yanı sıra ülkemizde *Geleceğimiz Asya’da mı?* (Milliyet), *Yükselen Asya* (İmge), *Yeni Ekonomik ve Ticari Diplomasi Stratejisi* (TÜSİAD), *2023 Türkiye Yol Haritası* (Etkileşim), *Yeni Büyük Oyun* (Doğan), *New Geopolitical and Economic Journey: Turkey’s Next 10 Years* (Bilgesam), *Aykırı Beyinler*, *Acayip İlişkiler* (Destek), *Yaşam Bir Seyahattir: Seyyah Diplomat* (Destek), kitaplarının da yazarı. İngilizce, Fransızca ve konuşma düzeyinde Çince biliyor.

Mehmet Öğütçü'nün kitabının son yıllarda gözlemlediğimiz kronikleşen olumsuzluğa gidiş karşısında umutsuzluğa ve kötümserliğe kapılmış kesimlere ilaç gibi geleceğini düşünüyorum.

Barçın Yinanç
Hürriyet Daily News

Kendisinden entelektüel açıdan hep ufuk açıcı, düşündürücü, yönlendirici ve Türkiye'nin yanı sıra dünyanın nereye gittiği, gitmesi gerektiği konusunda görüşlerini okuduğumuz kitaplarına bir yenisini daha katıyor, ülkenin ve dünyanın gidişatını fikirlerinden takip ettiğim ve çok şeyler öğrendiğim bizim "Alvin Toffler"imiz dostum Mehmet Öğütçü.

Prof. Dr. Hüseyin Bağcı
Dış Politika Enstitüsü Başkanı

Türkiye'nin geleceği hakkında düzinelerce kitap var. Fakat, ideoloji, ön kabul ve hurafelere dayanarak yazılan, tahminden çok propagandaya odaklı bu yayınlar, kitabevelerinin raflarını işgal ederek geleceği öğrenmek isteyenlerin zihnini kirletiyor. Bu ortamda Öğütçü'nün katkıları serin bir vaha.

Atilla Yeşilada
Ekonomist, GlobalSource Partners

Başarının sırrı, Atatürk gibi eşsiz bir lider önderliğinde, benzersiz bir hayal etrafında umutla, coşkuyla toplumu bir araya getirmek ve cesaretle harekete geçirerek sonuç almaktır. Bu hayallerin her daim peşinde olan, bir masal kahramanı kıvamında anlatıcı olan sevgili Mehmet Ögütçü gibi fikir önderlerine ihtiyaç vardır ve her zaman da olacaktır.

Mehmet Aktaş
Yaşar Holding İcra Başkanı

Mehmet Ögütçü, bu yeni kitabında, küresel ölçekli böyle sıkıntılı bir dönemin nasıl atlatılabileceği konusuna çok yönlü deneyimiyle yanıt arıyor. Sorunları dert etmesi ve görüşlerini vakit kaybetmeden okurlarıyla paylaşması kadar, kitabın sonunda “çoğulcu” bir anlayışla farklı kişilerden görüş alması, buna önem vermesi kitaba değer katıyor.

Prof. Dr. Meral S. Öztoprak
Yeditepe Üniversitesi

Üretken bir düşünür ve yazar olan dostum Mehmet Ögütçü’yü bu zorlu dönemde ortaya koyduğu dikkat çekici ve düşündürücü kitabı için candan kutluyorum.

Dr. Yılmaz Argüden
Başkan, ARGE Danışmanlık ve
Rothschild Investment Bank Turkey

*Bugün dünyada geçerli olan siyasi ve ekonomik düzen, yarın-
larda sorgulanacak. Mehmet Öğütçü bize bunun sığağı sığağına
fırından yeni çıkmış ilk sorgulamasını, devlet ve iş dünyası liderle-
rine neler yapılması gerektiğine dair yılların deneyiminden süzül-
müş somut tavsiyelerini sunuyor.*

Dr. Akkan Suver
Marmara Vakfı Başkanı

*Öğütçü'nün gözünden dünyayı, güç mücadelelerini, güç mü-
cadelesi sırasında yapılan yolculukları, dünyanın, toplumların ve
bireylerin savruluşunu, bu yolculuk içinde üst aklın, kurumların,
liderlerin etkisini ve bugün gelinen noktayı anlatıyor bu kitap.*

Cumhur Doğan
Bankacı

*Mehmet Öğütçü'nün bu müstesna eserinde belirttiği gibi, kit-
lesel kavimler göçü kapıda; hedefleri, Türkiye'nin de aralarında
bulunduğu Batı ve Kuzey ülkeleri.*

Aydın Nurhan
Hukukçu

*Mehmet Öğütçü, dur durak bilmeyen, gittiği ülkelerde gerek
mesleki bilgileri ve gerekse özel bilgileri, anıları fotoğraflarıyla
paylaşmayı görev bilen bir modern Evliya Çelebi. Coronalı günler-
de dahi evinde boş durmamış, devamlı üretmiş.*

Şevket Sürek
Gazeteci

Mehmet Ögütçü'yu böylesine kritik ve trajik bir dönemde her zamanki üreticiliğini tam zamanında ve mevcut arayışlara katkı sağlayacak şekilde sergilediği için kutluyorum.

Uğur Ergün
Emekli Büyükelçi

Mehmet Ögütçü, yılların verdiği birikimle, ekonomi, siyaset, enerji, su kaynakları başta olmak üzere dünyada olanlar ile olması muhtemel gelişmeleri ve Türkiye için önerilerini çok açık ve net bir şekilde ortaya koymuş. Kitabını büyük keyifle okudum, hararetle tavsiye ediyorum.

Meriç Köyatası
Gazeteci

Mevcut durumu gerçekçi bir şekilde ortaya koyan, aynı zamanda da 2030'a uzanan bir gelecek perspektifi sunan dostum Mehmet Ögütçü'nün bu kitabı tam zamanında piyasaya çıkıyor, bir boşluğu dolduruyor, dahası ışık tutuyor geleceğimizin nasıl şekillenebileceği muammasına.

Sıtkı Şükürer
Hürriyet Gazetesi Köşe Yazarı

Mehmet Ögütçü'nün çalışkanlığına imrendiğimi itiraf edeyim. Yeni Dünya Düzeni ya da "Yeni Dünya Çıkmazı" üzerine yaşamış olduğu deneyimlerden ve çeşitli ortamlarda tanıdığı, birlikte çalıştığı insanların deneyimlerinden damıtılmış bilgiler ve anekdotlar bence kitaba çok şey katıyor.

Osman Ulagay
Gazeteci/Yazar

Ögütçü, Türkiye'den Avrupa'ya, oradan da Uzakdoğu'ya uzanan deneyim sürecinde karşılaştıklarını özenle tarihe not etmiş, zaman içinde de paylaşmaya başlamış bir duayen. Yeni kitabı bu anlamda eşsiz yeni bir pencere açıyor bizlere.

Murat Çolakoğlu
PwC Türkiye

*Bir önceki **Aykırı Beyinler, Acayip İlişkiler** kitabında yaptığı gibi, bu ufuk açıcı çalışmada da hem kendisini hem de çoğulcu bir yaklaşımla kitabında katkı aldığı onlarca değerli düşünürü dünya ve Türkiye üzerine yaratıcı düşünmeye zorladığı, somut tavsiyeler ortaya koyduğu için Mehmet Ögütçü dostumu tebrik ediyorum.*

Dr. Cemil Çakmaklı
İşadamı/Düşünür

Uluslararası gündem virüsler, krizler ve çoğalan yanıtsız sorularla dolup taşarken Mehmet Ögütçü yine tam zamanında yol gösterici değerli bir eseri daha entelektüel hazinemize kazandırıyor.

Dr. Bahadır Kaleağası
TÜSİAD Eski Genel Sekreteri

ÖNSÖZ

Kaç yıl geçti 1991’de Sovyetler Birliği’nin çökmesinden bu yana ama bir türlü değişen dinamikleri, güç dengelerini yansıtacak yepyeni bir dünya düzeni kurulamadı. Hâlâ çok kutuplu, ama Pekin ve Washington’un ana eksenleri oluşturduğu, keskin ayrışmaların henüz belirmediği, Avrupa Birliği (AB), Rusya, Japonya ve Hindistan’ın hangi yöne meylettiğinin önem taşıdığı kaotik bir düzensizlik hüküm sürüyor.

Önümüzdeki on yıla ilişkin isabetli öngörüde bulunabilen devletler, şirketler, silahlı kuvvetler, küresel örgütler, hatta bireyler öne fırlayacak, kendilerine mükâfatı yüksek cazip bir gelecek hazırlayacaklar. Kısır çekişmelere, günlük telaşelere, ufuksuzluğa saplananlar, gerekli hazırlıklara şimdiden girişmeyenler “şampiyonlar ligi”nde oynamayacaklar. Hatta lig düşmeleri söz konusu olacak.

Son derece ihtiraslı hedefleri olan Türkiye altyapı yatırımlarında birçok yeni başarılar imza atarken ne yazık ki son on yılda ekonomi, demokrasi ve dış politikada yerinde saymaya, hatta ciddi şekilde gerilemeye başladı. Hem çevremizdeki komşular hem de büyük güçler ile aramızdaki husumet yoğunlaşıyor.

2023 vizyonu çerçevesinde dünyanın ilk 10’u içinde yer almayı hedeflerken bu gidişle G-20 içinde bile kalıp kalamayacağımız konuşuluyor. Sanayi devrimini sonradan yakalamış olmak bugün için büyük bir kayıp değil ama Endüstri 4.0 diye adlandırılan yeni devrimi kaçırmamanın maliyeti yüksek olacak. Çalışmayan ama öğrenci de olmayan gençlerin oranı yüzde 30.1’e ulaştı. Ülkenin gelecek teminatı

olan gençliğin durumu içler acısı. Kadına şiddet ve cinayetler katlanarak artıyor. Kadınlar, en çok boşanmak istedikleri ve kendi hayatlarına dair karar almak istedikleri için öldürülüyor.

Önümüzdeki 10 yılın, yani 2030'a kadar geçecek dönemin, gerçekçi, katılımcı, herkesi kucaklayıcı, heyecan verici yeni bir vizyona ihtiyacı var. Mevcut kötümser, karamsar havayı değiştirecek, güven uyandıracak bir yol haritası, onu icra edecek çok iyi yetişmiş, pişmiş insan sermayesi.

ABD-Çin arasındaki yeni soğuk savaş giderek keskinleşiyor, hem Washington hem de Pekin biz dahil birçok ülkeyi taraf seçmeye zorlayacak çok geçmeden. Covid-19 salgınının böylesine büyüyeceğini, yaşamımızı, iş görme biçimimizi temelden etkileyeceğini düşünemedik, buna göre hazırlık yapmadık.

Enerjide fosil yakıtlardan düşük karbonlu, temiz enerjiye geçiş süreci hızlanıyor, ama sancılı olacağı kesin. Yapay zekâ ve diğer teknolojilerin şimdiden büyük dönüşümlerin tetiğini çektiğini görüyoruz.

! Ülkemizde de hem küresel sorunların yansıması hem de yönetimin "Geliyorum!" diye bağırarak ekonomik kriz, dış politika meydan okumaları, işsizlik, dinin artan ölçüde siyasete müdahalesi, rüşvet ve yolsuzluk, eğitim kalitesinin düşmesi, gerçekçi bir vizyonunun olmaması ne yazık ki ufkumuzu karrartıyor, güven vermiyor geleceğe dair.

Oysa ilk defa yakalanmadık bu tür salgın hastalıklara, doğal felaketlere, ekonomik bunalımlara, jeopolitik gerginliklere, çatışmalara.

Tarih tekerrür ediyor ama biz öğrenmemekte, dersler çıkartmamakta ısrar ediyoruz.

Her defasında sanki yeni yaşıyormuşuz gibi sil baştan çözümler, telafi edici adımlar peşindeyiz.

Bugün olduğu gibi. Hem dünyada hem de ülkemizde.

Kaos teorisinde, biliyorsunuz, kelebek dünyanın bir noktasında kanat çırpınca haftalar sonra yerküresinin başka bir ucunda kasırgaya yol açabiliyor.

Beklenmedik bir şekilde Wuhan'daki bir hayvan pazarında palazlanıp yaşamımıza giren, dünyanın dört bir yanında tarifsiz hasara, can kaybına yol açan Corona virüsü de böyle bir "kelebek etkisi" yarattı.

İlk kez bir salgın, ülke ayrımı yapmadan, yaşam tarzına bakmadan, zengin-fakir, gelişmiş-geri kalmış ekonomi ayrımı yapmadan hepimizi vurdu.¹ Yakın tarihimizde şimdikiye kadarki hiçbir küresel krizde ekonomik ve sosyal bakımdan böylesine felç olmadık. Hem de birkaç ay içinde evlerimize kapanıp ringe havlu atmak zorunda kalmadık.

Bu kriz siyasi tarih ve ekonomi kitaplarında "milat" olarak yazılacak. Şayet şanslıysak salgın yakında zirveye ulaşacak, gereken aşı ve ilaç bulunacak, kayıplarımıza üzüleceğiz ama çoğunluğumuz tedavi olacak, hayatta kalacağız. Genel kanaat, gevşememiz gerektiği yönünde; zira bu küresel belanın ve de sonrasında gelecek ikinci bir dalğanın ya da bilinmeyen başka bir virüsün zuhur etmesi muhtemel.

Sürekli hazırlık ve teyakkuz içinde olmak zorundayız önümüzdeki dönemde. Sadece virüse değil, iklim değişikliğinden kaynaklanan doğal felaketlere, uzaydan düşecek göktaşlarına, depremlere de hazırlanmalıyız.

Bu krizden sonra ekonominin, hükümetlerin, toplumsal kurumların, uluslararası işbirliğinin tekrar ayağa kalkması en iyi senaryolarda

1. <https://www.yenisafak.com/yazarlar/ibrahimkaragul/salgın-sonrasi-nasil-bir-dunya-kurulacak-kimler-kaybedecek-kimler-kazanacak-kimler-icin-tarihin-sonu-2023-gercek-oluyor-turkiyeyi-durdurma-imkanlari-olmayacak-turkiye-super-guc-olabilir-mi-hayal-gormuyoruz-2054837>